

Alle tinten man en vrouw

Steeds meer Belgen outen zich als non-binair. In Gent vierde de organisatie Genderspectrum haar eenjarig bestaan. 'We willen gewoon onszelf kunnen zijn.'

Tekst Tanja Dierckx – Foto's Franky Verdickt

Anderhalf jaar geleden interviewde ik Brecht-Leticia naar aanleiding van het eerste genderneutrale paspoort dat in Nederland werd uitgereikt aan ene Leonne Zeegers, een X-persoon uit Breda. Brecht-Leticia was toen net 40 en bereid om met zijn non-binaire identiteit uit de kast te komen in het weekblad Knack. Gehuld in vrouwenkleren, af en toe strijkend langs zijn fijn bebaarde kaaklijn, vertelde hij me dat hij zich vanaf zijn kleutertijd als zachtmoedig, totaal niet stoer jongetje had geforceerd in een mannelijk hokje, en zich de laatste jaren schoorvoetend in de buitenwereld was beginnen te tonen als vrouw: 'Ik heb langzaam maar zeker de vrouw in mezelf bevrijd, maar ik blijf ook mijn mannelijke kant koesteren. Ik zoek de balans tussen het mannelijke en vrouwelijke in mezelf, ik wil de synthese van beide zijn. Nooit zal ik mezelf voorstellen als man of vrouw, want dat klopt gewoon niet.' Dat laatste is meteen de essentie van een non-binaire genderidentiteit: die bevindt zich ergens op het continuüm van zich honderd procent man of vrouw voelen. Een non-binair persoon laat graag naar zichzelf verwijzen met 'die' of 'hun' en voelt zich soms man en soms vrouw, ofwel man en vrouw tegelijk, ofwel geen van beide. Een non-binair persoon is dus niet in de binaire hokjes M of V te vatten.

Actief uit de kast

Inmiddels heeft Leticia – dit is de naam van zijn voorkeur geworden – niet stilgezeten. Samen met de gelijkgestemde Fleur en Arlo zette hij de eerste Belgische vereniging voor non-binaire mensen op poten. Leticia ontmoette Fleur op een infoavond voor transgenders, waar geen van beiden zich echt thuis voelde. Fleur, geboren als biologische man en getrouwd met een vrouw, was ook op zoek naar zichzelf en dan vooral naar zijn vrouwelijke kant. Ze begonnen hun zielenroerselen te delen en steunden elkaar in hun voortschrijdend proces van outing. In Arlo, een universiteitsstudent die op dat moment een

thesis over non-binariteit maakte, vonden ze een derde partner met wie ze samen 'Genderspectrum' oprichtten. Sinds februari van vorig jaar organiseren ze onder die naam Chit-Chatcafés en themazondagen in Casa Rosa te Gent. Op het feest van hun eenjarig bestaan mag ik hen interviewen.

'Genderspectrum is er gekomen vanuit ons eigen gemis', zegt Leticia. Uit de kast komen als non-binair was een echte zoektocht, zeker om gelijkgestemden te ontmoeten. Daar wilden we iets aan doen.' Fleur, een ranke figuur in wit hemd en broek: 'Tot een jaar of twee geleden speelde ik een toneeltje omdat ik wist hoe een man zich hoort te gedragen, maar dat was niet hoe ik me voelde. Ik voel me tussen man en vrouw, alleen als ik me zo kan uitdrukken ben ik mezelf'. Ook Arlo, eveneens gekend als singer-songwriter Eyemèr, volledig in het zwart en met een pet op het hoofd, weet precies hoe het zit: 'Ik voel mij vooral mannelijk, maar ik ben geen man. Ik ben van het vrouwelijke geslacht, maar ik voel me niet vrouw, zeker niet fysiek. Ik sta trouwens op de wachtlijst van het UZ voor een *top surgery*, want ik voel me niet comfortabel bij dit gedeelte van mijn lichaam (*wijst naar het bovenlichaam*). Al sinds de middelbare school haat ik het dragen van een beha. Ik wil mijn borsten liefst verbergen, maar waarom zou ik dat mijn hele leven blijven doen als het ook anders kan? Ik wil zorgeloos in mijn bloot bovenlichaam lopen, dat lijkt me zalig.'

Alle drie zochten ze naar een groep waarbij ze zich als non-binaire persoon konden aansluiten, maar uiteindelijk moesten ze zelf 'het warm water uitvinden'. Fleur: 'Onze eerste missie was een ontmoetingsplaats in een veilige ruimte te bieden. We willen dat mensen niet in een bodemloze put terecht komen zonder te weten dat ze niet alleen zijn.'

De drie kregen steun van genderexperten als Joz Motmans en John Humblet van het UZ Gent, de koepel van LGTBTI+-organisaties Çavaria en van de Stad Gent. Naast het bieden van die community voor non-binair, willen ze sensibiliseren, het kritisch reflecteren rond gender stimuleren en een positieve impact hebben op de beeldvorming.

'Het spectrum tussen man en vrouw is grenzeloos, en ieder van ons zit ergens op dat continuüm'

Zij? Hij? Hun? Die?

Ondertussen loopt Casa Rosa vol met zowel opvallende als bijna onzichtbare figuren, jong en ouder. Ook van drie verschillende biologische geslachten, laat ik me vertellen: man, vrouw en intersekse. Op de events zijn er volgens Leticia steeds tussen de vijftien en de dertig mensen, een aantal dat gestaag toeneemt. De diversiteit van de bezoekers bleek nog groter dan de oprichters zelf hadden kunnen bedenken. Leticia: 'Het spectrum tussen man en vrouw is grenzeloos, en ieder van ons zit ergens op dat continuüm. Dat maakt elk verhaal anders'. Arlo vertelt verder: 'Ik beschouw mezelf als non-binair, maar 'transgender' of 'gender queer' past ook voor mij. Non-binair maakt deel uit van het transgender zijn, maar niet iedereen ziet dat zo. Het gaat hem om kleine nuances en ook de persoonlijke interpretatie ervan.' Ik beaam dat er vele termen zijn en dat de gesprekken vaak daarover gaan: hoe deze mensen genoemd willen worden, en over welke termen ze het al dan niet eens kunnen zijn. Idem wat betreft het gebruik van de persoonlijke voornaamwoorden. Non-binaire personen willen graag met 'die' of 'hun' benoemd worden in een gesprek dat over hen gaat. Zoals: 'die' drinkt een pint, 'hun' is 25 jaar oud. Zelf heb ik daar een beetje moeite mee, in die zin dat het een focus van me vraagt die het vlotte contact in de weg staat. Of dat ik schrik heb hen te kwetsen als ik spreek over 'hij' of 'zij' en dat niet overeenstemt met hun beleving (ook bij het schrijven van dit artikel werd het me gaandeweg een beetje te ingewikkeld). Arlo rea-

geert hierop: 'Als iemand die persoonlijke voornaamwoorden gebruikt, voel ik me gezien voor wie ik ben. Vooral omdat die 'zij' of 'haar' niet klopt als het over mij gaat. Ik snap dat dat een inspanning vraagt. Bij familie, vrienden en op het werk vraag ik toch om zo naar mij te verwijzen.'

Gewoon transgender

De sfeer is in Casa Rosa vriendelijk en open, binnen deze muren zie ik weinig taboes. Een aantal personen hebben zich bij ons gezet en de verhalen komen snel op tafel. Nadia komt hier al van in het begin: 'Uiteindelijk plaatsen transseksuelen zich in een binair vakje, want ze willen man of vrouw zijn. Hier komen mensen die zich niet in een vakje laten stoppen. Ik voelde mij nooit man, en al ga ik al enkele jaren door het leven als vrouw en heb ik daardoor een V op mijn paspoort verworven, toch voelde ik me uiteindelijk niet volledig vrouw en kwam ik vast te zitten. Tot ik het plots begreep: mijn genderexpressie is vrouwelijk, maar mijn genderidentiteit is non-binair.'

Ik heb het begrepen: het woord 'transgender' refereert niet (alleen) naar transseksuelen, je bent het vanaf het moment dat je je gevoelsmatig niet volledig kan volledig identificeren met je geboortegeslacht. Nikki, een vijftiger, valt in: 'Vroeger bestond transgender niet. Ofwel was je cisgender, dus duidelijk man of vrouw, ofwel transseksueel. Wie zich ergens tussenin voelde, werd bijna in een binair hokje geforceerd. Erger nog: om een andere letter op je paspoort te krijgen, werd je verplicht tot een geslachtsoperatie, met een serieuze impact op je gezondheid. Ik ken veel mensen die achteraf zeggen: had ik die operatie maar niet laten doen.'

Nog een andere stelt zich voor: 'Ik ben Thomas, en dat is een onmiddellijke outing, want aan mijn stem hoor je dat ik geboren ben als vrouw. Ik voel mij meer man dan vrouw, vandaar mijn naam. Iemand die zich man voelt, is ook een man. Het klopt alleen niet met zijn lichaam. Dat maakt hem niet minder man of vrouw, je bent datgene waarmee je je identificeert. Mensen blijven echter 'mevrouw' tegen me zeggen, zelfs als >>

‘Er is nog veel taboe, voor velen onder ons is het een dagelijkse struggle’

» ik aan het zwembad in mijn blote borst sta, terwijl ik een *top surgery* heb gehad. Ik denk dat ik hormonen ga nemen (*lacht*).’ Verder gaat het gesprek over baardgroei, definitieve ontharing en de puistjes die je ervan krijgt. Thomas: ‘Wil ik een baard? Soms wel, soms niet. Maar dat geldt voor cismannen ook.’

Derde geslacht

In India en enkele buurlanden worden de *hijra's* officieel erkend als deel uitmakend van ‘het derde geslacht’. Ook de *ladyboys* in Thailand, de *muxes* in Mexico behoren tot een erkende subcultuur. Landen zoals Australië, Canada, Nepal en Pakistan hebben de X op het paspoort geregulariseerd. De meeste Vlaamse non-binairen zouden al tevreden zijn met een X, maar hebben liefst totaal geen vermelding op hun paspoort. Dat lijkt me een stuk eenvoudiger, want de termen lijken almaar complexer te worden. Non-binair, trans, queer, LGBTIA+, ... Waar stopt het? En maakt die cocktail van termen de integratie niet nog moeilijker?

Nikki: ‘Het begint al bij travestiet en crossdresser. En dan is er queer, trans, non-binair, ... Zelf voel ik me een mislukte man. Ik heb de intersekseconditie die Klinefelter heet, waardoor ik te veel vrouwelijke hormonen aanmaak. Vanaf mijn zestiende voelde ik me eerder vrouw en viel ik op jongens. Mijn moeder wilde een zoon, dus kreeg ik jarenlang mannelijke hormonen toegediend en moest ik naar de psychiater, die bevestigde dat ik ‘niet normaal’ was. Dan moest ik naar de pastoor, die zei dat er een duivel in mij huisde. Ik voelde mij verplicht om als man door het leven te gaan, maar later ben ik erop teruggekomen. Ik ben geen van beiden, dus non-binair is prima voor mij.’

Leticia vult aan: ‘Van het moment dat je een term hebt, kan je ook rechtvaardigen waarom je je zo gedraagt en zo kleedt. Dat is een voordeel, maar de termen scheppen ook complexiteit. Voor mij persoonlijk heeft het lang geduurd voordat ik het woord ‘trans’ heb toegeëigend, ik associeerde het enkel

met mensen die van geslacht veranderen. Ik zie wel dat de termen steeds meer gerelativeerd worden. *Whatever*. De meesten onder ons maken er geen punt van. De grens tussen transseksueel en non-binair kan je trouwens niet meer aan de expressie zien, het ligt puur aan de genderidentiteit, hoe je het vanbinnen ervaart. Er zijn mensen die chirurgische ingrepen laten doen, terwijl ze zich nog steeds identificeren als non-binair. Ik ken transmannen die af en toe nog eens op hakken willen lopen of een jurkje willen dragen, terwijl ze een volledige transitie ondergingen. Ze ervaren zichzelf als vloeiend tussen vrouw en man.’

Allemaal non-binair?

Transgenders, non-binairen, *you name it*, ... worden meer zichtbaar, in de media, in het dagelijkse leven. Maar betekent dat dat er minder discriminatie is? Als ik vraag naar de reacties op hun gendervariante expressie, zuchten Fleur en Leticia: ‘Er is nog veel taboe. Voor velen onder ons is het een dagelijkse struggle: denigrerende opmerkingen, uitpaskamers of toiletten geweerd worden, constant de opmerking ‘Je moet weten wat je wil’, krijgen. ‘We worden nog vaak misbegrepen en dat geeft geen veilig gevoel’. Leticia volgt momenteel een opleiding tot onderhoudsmedewerker gebouwen. ‘Mijn collega’s benaderen mij sympathiek, ook al zien ze dat ik gelakte nagels heb. Een meevaller, want in een vorige job ben ik precies daarvoor afgewezen. Uiteindelijk komt het gewoon hierop neer: wij willen onszelf kunnen zijn.’

De muziek wordt luider. Ik was het bijna vergeten: het is feest hier vandaag. Dus stel ik hen een laatste vraag: zijn we niet allemaal non-binair? Arlo: ‘Niets is zwart-wit. Wie is er honderd procent vrouw of honderd procent man? En dan gaat het nog maar over je genderidentiteit. Er is dan nog de seksuele geaardheid of voorkeur en de relationele voorkeur.’ Letitia: ‘Hoe dieper je erop ingaat, hoe mooier het wordt. Het ene universum maakt weer plaats voor het volgende. Van seksuele geaardheid naar genderidentiteit, naar B+ of polyamoureuus zijn, waarbij B+ voor het breder spectrum van de seksuele geaardheid staat. Want als je je soms meer vrouw en soms meer man voelt, voel je je mogelijk ook aangetrokken tot alle geslachten.’ Maar hoe benoem je dat dan? Fleur lacht: ‘Ons logo is een infinity-teken. Dat houdt een constante beweging in, en dat zegt het helemaal.’ ●

MEER WETEN?

- **Genderspectrum:** info@genderspectrum.be, www.facebook.com/genderspectrumvzw, www.instagram.com/genderspectrumvzw
- **Transgenderinfopunt:** transgenderinfo.be
- **Regenbooghuis Casa Rosa:** www.casarosa.be
- **Çavaria:** www.cavaria.be